

M. KOURIL, E. F. BURIAN: A MUNKA SZINHÁZA
Divadlo Prace, Praha. 1938.

M. Kouril, színházi építész és E. F. Burian, a D 39 vezetője e füzetben egy új prágai színház terveit ismertetik. Ez a színház Középeurópa legmodernebb nép-színháza lenne, melynek megépítésénél a leghaladottabb színháztudományi eredményeket érvényesítenék. A dolgozat legérdekesebb része, ahol M. Kouril a *Munka Színház* tervezetét vázolja föl, mely a történelmi fejlődésben napjaink szakaszának „felel meg” minden vonatkozásban ehhez igazodik. Szerinte a színpad és a nézőtér s ezek szerkezete között a viszony kölcsönös. Érvelésében illusztrációkkal szemlélteti a nézőtér és színpad elválasztására irányuló törekvéseket az antik színháztól a barokk színházig. Ezek a törekvések a függöny és a világítószervezet közbeiktatásával teljesedtek be, minek következtében a színpad és a nézőtér között megszakadt a szerves kapcsolat, ami pedig az antik és angol színházban még megvolt. A színpadi tér fejlődésében a barokktól máig két irányt különböztet meg. Az egyik a Pozzo-féle barokk *Guckkasten*-színpad technikai tökéletesítése, a másik ugyanezen a típuson belül a szintér többszörösítése. *Gutzeit* színháztervei megmutatták a színpad és a nézőtér egy térbe való foglalásának lehetőségét. Ez a kísérlet, ha nem is szakít a barokk hagyományokkal, eredményesen utal az antik színházra. Még jelentősebb az amerikai *Norman Bell Geddes* terve, amelyben a színház két felhozott típusa tudatosan egy teret alkot. Emellett mindkét színházépítész meghagyja a legtipikusabb barokk színpadelemet: a diszletet. *Gropius* „totális” színháza tovább megy s a nézőtől a drámai térbe való beilleszkedést követeli. Ezen a ponton tesz kísérletet Kouril a néző aktivizálásának meghatározására. Szerinte bármely színpadi mű szintézise szükségszerűen két végletesen ellentétes pontot tételez fel: a nézőt és a színészt. Csak e két poláris egység közötti feszültség — amelyben a néző a sztatikus, a színész a dinamikus elem — alkotja a drámai szintézist. Kitér M. Kouril az orosz színházépítésre is, megállapítva, hogy itt nemcsak színházi kérdések a fontosak, sőt tulsúlyban vannak azok, amelyek kívül esnek a színház tulajdonképpeni területén. Végül így fogalmazza meg a kérdést: „A színház tere egység, amit a rendező és a színpadtervező a rendezés alkalmával felcsztanak. Ennek a szerkezete minden drámai mű esetében más és más.” A *Munka Színház* erre a szintézisre tör. A drámai tér fogalmába beletartozik a szorosan vett színházi téren (színpad, nézőtér és nézőközönség) kívül a színész, a világítás és a hang. Ezek az elemek teszik a modern színház szintézisét. A befejező részben M. Kouril mindezeket külön-külön és egymáshoz, valamint a közönséghez és a színész akciójához való viszonyukban vizsgálja meggyőzően. (M.)

FL. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, AL. ROSCA, S. CUPCEA: ADAPTAREA SOCIALĂ (A társadalmi alkalmazkodás) Ed. Inst. de Psihologie al Universității din Cluj. 1938.

Különleges figyelmet érdemelnek azok a tudományos munkák, melyek olyan nagyjelentőségű kérdést igyekeznek felmérni, mint amilyen a társadalmi alkalmazkodás. Fenti munka is ebből a szempontból tarthat elsősorban igényt érdeklődésre.

A viszonylatok bonyolultsága következtében úgy tűnik, hogy a társadalmat irányító egyes részelemek feladták eddigi funkcionális szerepüket s a maguk számlájára kezdenek dolgozni. Amit pedig a funkcionális egységből így kiszakadt részek a többi részeketől követelnek, több mint amire azok képesek s a folyamatok egy bizonyos pontján beáll a